

รายงานการประชุม
คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
ครั้งที่ ๔/๒๕๖๕

วันจันทร์ที่ ๑๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๕ เวลา ๑๑.๐๐ – ๑๓.๐๐ น.

ผ่านทางการประชุมออนไลน์โปรแกรม Zoom

=====

ผู้ประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

๑. รองศาสตราจารย์ศักรินทร์ ภูมิรัตน์	ประธานกรรมการ
๒. เลขาธิการ ก.พ.
(นางสาววลัยลักษณ์ เศรษฐธิ์ แทน)	กรรมการ
๓. เลขาธิการ ก.พ.ร.
(นางนันทนา ธรรมสโรช แทน)	กรรมการ
๔. เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา
(นางณัฐนันท์ อัครเลิศศักดิ์ แทน)	กรรมการ
๕. เลขาธิการคณะรัฐมนตรี
(นางประไพ คำสะกุล แทน)	กรรมการ
๖. เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
(นายวิโรจน์ นรารักษ์ แทน)	กรรมการ
๗. ปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
(นางสาวนริศรา เมืองสว่าง แทน)	กรรมการ
๘. ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ
(นายยุทธนา สായിชนกร แทน)	กรรมการ
๙. อธิบดีกรมบัญชีกลาง
(นายมารุต ปรียากร แทน)	กรรมการ
๑๐. นายกฤษณพงศ์ กีรติกร	กรรมการ
๑๑. รองศาสตราจารย์กิตติชัย ไตรรัตน์ศิริชัย	กรรมการ
๑๒. รองศาสตราจารย์ชูศักดิ์ ลิ่มสกุล	กรรมการ
๑๓. นายณรงค์ ศิริเลิศวรกุล	กรรมการ
๑๔. นายเทวินทร์ วงศ์วานิช	กรรมการ
๑๕. ศาสตราจารย์บวรศักดิ์ อุวรรณโณ	กรรมการ
๑๖. ศาสตราจารย์ นายแพทย์วิจารณ์ พานิช	กรรมการ
๑๗. รองศาสตราจารย์วีระพงษ์ แพสุวรรณ	กรรมการ
๑๘. นายสมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์	กรรมการ
๑๙. นายสัมพันธ์ ศิลปนาฏ	กรรมการ
๒๐. นางสาวลาภรณ์ บัวสาย	กรรมการ

๒๑. คุณหญิงสุมณฑา พรหมบุญ	กรรมการ
๒๒. นางสุวรรณี คำมั่น	กรรมการ
๒๓. รองเลขาธิการ ก.พ.ร. ซึ่งเลขาธิการ ก.พ.ร. มอบหมาย (นางนันทนา ธรรมสโรช)	กรรมการและเลขานุการร่วม
๒๔. ผู้อำนวยการสำนักงานสถาบันนโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (นายกิติพงศ์ พร้อมวงศ์)	กรรมการและเลขานุการร่วม
๒๕. ข้าราชการสำนักงาน ก.พ.ร. ซึ่งเลขาธิการ ก.พ.ร. มอบหมาย (นางสาวณัฐฉิณี สงกุมาร)	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการร่วม
๒๖. พนักงานสำนักงานสถาบันนโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ ซึ่งผู้อำนวยการฯ มอบหมาย (นางสาวสิริพร พิทยโสภณ)	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการร่วม

ผู้ลาประชุม

๑. ศาสตราจารย์บัณฑิต เอื้ออาภรณ์	กรรมการ
๒. นายประสาร ไตรรัตน์วรกุล	กรรมการ
๓. ศาสตราจารย์ไพรัช ธัชยพงษ์	กรรมการ
๔. ศาสตราจารย์ศันสนีย์ ไขยโรจน์	กรรมการ
๕. ศาสตราจารย์สมคิด เลิศไพฑูรย์	กรรมการ

ผู้เข้าร่วมประชุม

สำนักงาน ก.พ.ร.

๑. นางสาวจารุวรรณ ฤทธิบัณฑิต
๒. นายกฤตวิทย์ จันทร์แจ่มใส
๓. นางสาวปรีศนา รอบคอบ

กรมวิทยาศาสตร์บริการ

๑. นายปฐม สวรรค์ปัญญาเลิศ
๒. นางพจมาน ท่าจีน
๓. นางสาวภัทริยา ไชยมณี
๔. นายวันชัย สุวรรณหงษ์
๕. นายเดช บัวคลี่

สถาบันมาตรวิทยาแห่งชาติ

๑. นางสาวสิวิณี สวัสดิ์อารี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๑. รองศาสตราจารย์ เกสัชกร ดร.วันชัย ตรียะประเสริฐ

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

๑. นายสุเมธ องกิตติกุล
๒. นางสาวสลิสร ทงมีนสุข
๓. นายณภัทร ภัทรพิศาล
๔. นางสาวจิตรเลขา สุขรวัย

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ

๑. นางสาวกาญจนา วานิชกร
๒. นายสุชาติ อุดมโสภกิจ
๓. นางสาวนิรดา วีระโสภณ
๔. นางสาวสลิสรวรรณ กลับประสิทธิ์
๕. นายภาสพงศ์ อารีรักษ์
๖. นางสาวภัทรธิรา เกื้อกิม
๗. นางสาวสุภาวดี สอดสี

เริ่มประชุมเวลา ๑๑.๐๐ น.

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ

ประธานกรรมการ (รองศาสตราจารย์ศักรินทร์ ภูมิรัตน์) กล่าวเปิดการประชุม คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ครั้งที่ ๔/๒๕๖๕ และฝ่ายเลขานุการฯ ได้เรียนแจ้งที่ประชุมให้ทราบว่า ในการประชุมครั้งนี้ได้เชิญกรมวิทยาศาสตร์บริการ (วศ.) สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) และสถาบันมาตรวิทยา (มว.) เข้าร่วมประชุม ในครั้งนี้ด้วย

ระเบียบวาระที่ ๒ รับรองรายงานการประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ครั้งที่ ๓/๒๕๖๕

คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้มีการประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๖๕ วันจันทร์ที่ ๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ เวลา ๑๑.๐๐ – ๑๓.๐๐ น. ต่อมา ฝ่ายเลขานุการฯ ได้จัดทำรายงานการประชุม และแจ้งเวียนให้กรรมการพิจารณาเรียบร้อยแล้ว โดยมีกรรมการขอแก้ไข ดังนี้

๑. ระเบียบวาระที่ ๓.๑ มีดังนี้

- โครงสร้างพื้นฐานทางคุณภาพของประเทศ (National Quality Infrastructure หรือ NQI)
 - ข้อ ๑.๔ การใช้ระบบโครงสร้างพื้นฐานทางคุณภาพของประเทศ ในทางปฏิบัติในส่วนของภาครัฐเพื่อให้เกิดความปลอดภัยและเป็นธรรม (Safe and Fair) (Safe and Fair) โดยออกข้อกำหนดด้านความปลอดภัย สิ่งแวดล้อม สุขภาพ และการคุ้มครองผู้บริโภค ฝั่งของตลาด จะเน้นเรื่องการแข่งขันที่จะให้ความสำคัญกับคุณลักษณะด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์และบริการให้ตรงกับความพึงพอใจของลูกค้า (Customer Satisfaction) โดย NQI จะมีความเกี่ยวข้องกับการส่งมอบมาตรฐาน

(Standardization) การส่งมอบความสามารถสอบกลับได้ทางมาตรวิทยา (Metrology) และการส่งมอบการรับรองระบบงาน (Accreditation)

- สถานภาพของ NQI ประเทศไทย

- ข้อ ๒.๑ ด้านระบบ กลไกและนโยบาย ปัจจุบันมีหน่วยงานหลักครบครัน AB (Accreditation Body) เริ่มทำงานร่วมกันแบบภาคีเครือข่าย แต่ไม่มีการบูรณาการด้านกำกับตลาดและยังไม่มีหน่วยทำหน้าที่กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ รวมทั้งประสานแผนงานระดับชาติ

- สถานการณ์ระบบ NQI จากมุมมองของ วศ.

- ข้อ ๑ การร่วมจัดทำมาตรฐานในฐานะ SDO (Standard Developing Organization) โดยมีหน่วยงานที่ดำเนินการในด้านนี้หลายหน่วยงาน เช่น สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) ดูแลมาตรฐานอุตสาหกรรม (มอก.) คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ดูแลมาตรฐานผลิตภัณฑ์การสื่อสาร สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) ดูแลมาตรฐานสินค้าทางเกษตร สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ดูแลมาตรฐานอาหารและยา

๒. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของที่ประชุม

- ระยะเวลาดำเนินการใดๆที่กำหนดไว้ในกฎหมายถือเป็นระยะเวลาที่ต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด มิใช่ระยะเวลาเร่งรัด ซึ่งสอดคล้องกับมาตรา ๕๐ (๓) และมาตรา ๕๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังนั้น ในกรณีของ วศ. เมื่อมาตรา ๓๘ กำหนดให้ วศ. ดำเนินการตราพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันวิทยาศาสตร์บริการ ตามกฎหมายว่าด้วยองค์การมหาชนให้แล้วเสร็จภายในสามปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวง อว. มีผลใช้บังคับ (๒ พฤษภาคม ๒๕๖๒) วศ. จึงมีหน้าที่ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย ซึ่งจะสอดคล้องกับมาตรา ๕๐ (๓) และมาตรา ๕๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

- การขอยกเลิกมาตรา ๓๘ เป็นการเสนอเปลี่ยนมติ ครม. จำนวน ๒ ครั้ง (๒ กันยายน ๒๕๕๖ และวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๑) และถือเป็นการเสนอ ครม. ครั้งที่ ๓ ดังนั้น จึงต้องมีเหตุผลชัดเจนและเพียงพอที่จะอธิบายว่า เหตุใดจึงขอเปลี่ยนหลักการตามมติ ครม. ที่ผ่านมามีจำนวน ๒ ครั้ง โดยต้องนำเสนอข้อมูลและเหตุผลให้เห็นว่า มาตรา ๓๘ ที่ ระบุให้แปลงสภาพองค์กรของ วศ. จะส่งผลร้ายแรงต่อระบบ NQI ในภาพรวมของประเทศอย่างไรบ้าง การแปลงสภาพ วศ. เป็นองค์การมหาชน ตามมาตรา ๓๘ จะส่งผลกระทบต่อระบบ NQI ในภาพรวมของประเทศไม่เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลหรือไม่ อย่างไรบ้าง

๓. มติที่ประชุม

- เมื่อ วศ. ไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไป ตามมาตรา ๓๘ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ ภายในกำหนดระยะเวลา ๓ ปี นับแต่วันที่พระราชบัญญัติดังกล่าวมีผลใช้บังคับและ วศ. มีความเห็นว่า ควรยกเลิกมาตราดังกล่าว คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปฯ จึงมีมติว่า ระยะเวลาตามกฎหมายเป็นระยะเวลาเร่งรัดและ วศ. มิได้ดำเนินการ ซึ่งแม้เลยระยะเวลาแล้ว วศ. ยังคงต้องดำเนินการให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด โดยเร็ว โดยมอบหมายให้ วศ. และฝ่ายเลขานุการฯ ดำเนินการ

จากนั้น อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์บริการขอแก้ไขเพิ่มเติมรายงานการประชุมใน ๒ ประเด็น ดังนี้

๑. ตามที่ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเป็นผู้รักษาการ ดังนั้น ในรายงานการประชุมที่ระบุว่าให้ วศ. ดำเนินการตราพระราชกฤษฎีกา จัดตั้งสถาบันวิทยาศาสตร์บริการ นั้น อาจจะไม่สอดคล้องกับข้อกฎหมาย จึงขอให้ปรับแก้ไขข้อความ ในส่วนดังกล่าวให้เป็นหน้าที่ของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ในการตราพระราชกฤษฎีกา

๒. ในส่วนของมติที่ประชุมที่ระบุว่า วศ. ยังไม่ได้ดำเนินการตราพระราชกฤษฎีกานั้น ในข้อเท็จจริง วศ. ได้มีการดำเนินการอยู่และได้รายงานให้กระทรวง อว. ทราบเป็นระยะ จึงขอให้ปรับข้อความ ที่เกี่ยวข้องในส่วนดังกล่าวเป็น “ยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จ” ดังนั้น ขอแก้ไขมติที่ประชุม โดยให้แก้ไขเพิ่มเติม ข้อความ เป็นความว่า “เมื่อ วศ. ไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไป ยังดำเนินการตามมาตรา ๓๘ แห่งพระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ ไม่แล้วเสร็จ ภายในกำหนดระยะเวลา ๓ ปี นับแต่วันที่พระราชบัญญัติดังกล่าวมีผลใช้บังคับและ วศ. มีความเห็นว่า ควรยกเลิกมาตราดังกล่าว คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปฯ จึงมีมติว่า ระยะเวลาตามกฎหมาย เป็นระยะเวลาเร่งรัดและ วศ. มิได้ดำเนินการยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จ ซึ่งแม้เลยระยะเวลาแล้ว วศ. ยังคงต้อง ดำเนินการให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดโดยเร็ว โดยมอบหมายให้ วศ. และฝ่ายเลขานุการฯ ดำเนินการ...”

มติที่ประชุม เห็นชอบรายงานการประชุมตามที่ อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์บริการเสนอ และรับรองรายงานการประชุม ครั้งที่ ๓/๒๕๖๕

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องสืบเนื่องเพื่อพิจารณา

ระเบียบวาระที่ ๓.๑ บทบาทของกรมวิทยาศาสตร์บริการ (วศ.) ต่อระบบโครงสร้างพื้นฐานทางคุณภาพของประเทศ (NQI)

นางสาวสิริพร พิทยโสภณ รองผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) นำเสนอการดำเนินงานของฝ่ายเลขานุการตามมติที่ประชุม คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปฯ ครั้งที่ ๓/๒๕๖๔ ซึ่งได้มอบหมายให้ วศ. จัดทำภาพองค์กรที่สามารถ ตอบโจทย์ NQI ของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ และให้ฝ่ายเลขานุการ ฯ ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำภาพระบบ NQI ของประเทศที่ตอบโจทย์ความต้องการของภาคการผลิตและภาคบริการ

ฝ่ายเลขานุการ ฯ ได้ดำเนินการศึกษารายงานของ ทีดีอาร์ไอ ซึ่งได้รับทุนวิจัย จากหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (บพข.) ซึ่งมีการศึกษา โครงสร้างองค์กร ระบบบริหารจัดการ และร่างแผนยุทธศาสตร์ด้าน NQI ของประเทศ และได้มีการจัด Focus group เพื่อหารือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระบบ NQI จำนวน ๓ ครั้ง ฝ่ายเลขานุการ ฯ จึงได้หารือกับทีดีอาร์ไอ เพื่อนำผลการศึกษาดังกล่าวมาใช้ประกอบการเสนอคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปฯ ในประเด็นภาพ ระบบ NQI ของประเทศ

จากนั้น นายสุเมธ องกิตติกุล และนางสาวสลิลธร ทองมีนสุข ทีดีอาร์ไอ นำเสนอ เรื่อง โครงการศึกษานโยบาย โครงสร้างองค์กร และการบริหารจัดการเพื่อยกระดับโครงสร้างพื้นฐานเชิงคุณภาพ (NQI) ของประเทศไทย สรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

๑. สรุปข้อค้นพบปัญหาของการพัฒนา NQI ของประเทศไทย

๑.๑ ทบทวนสถานการณ์ของ NQI ในประเทศไทย ในภาพรวมโครงสร้างของระบบ NQI มีองค์ประกอบของหน่วยงานในระบบ NQI ครบทั้ง ๕ ด้าน แต่ยังคงขาดหน่วยงานกำหนดนโยบายด้าน NQI ระดับชาติ ซึ่งพบว่า ยังมีข้อจำกัดของคณะกรรมการนโยบายที่เกี่ยวข้องกับ NQI ซึ่งมีอำนาจดำเนินการเฉพาะในขอบข่ายที่ได้รับผิดชอบตามกฎหมายของตน ทำให้ไม่สามารถรับผิดชอบ NQI ในภาพรวมได้ เว้นแต่กรณี “คณะกรรมการการมาตรฐานแห่งชาติ” ซึ่งโดยอำนาจแล้วสามารถกำหนดนโยบายที่ครอบคลุมในด้าน “การมาตรฐาน” ซึ่งประกอบด้วย “การกำหนดมาตรฐาน” “การตรวจสอบและรับรอง” และ “มาตรวิทยา” ได้ อย่างไรก็ตาม ยังไม่ครอบคลุมถึง “การกำกับดูแลตลาด”

๑.๒ แนวคิดความสัมพันธ์ขององค์กรในระบบ NQI ที่มีประสิทธิภาพ

ข้อมูลจากธนาคารโลก (The World bank, 2013) ระบุว่า ๑) NAB จะต้องเป็นอิสระจากสถาบัน NQI อื่นๆ ทั้งหมด ๒) มาตรวิทยา หน่วยรับรองระบบงาน หน่วยตรวจสอบและรับรอง และหน่วยกำหนดมาตรฐานไม่ควรมีส่วนร่วมในการพัฒนากระบวนการเทคนิคมาตรฐานบังคับหรือกิจกรรมด้านกฎระเบียบอื่นๆ ๓) มาตรวิทยา หน่วยรับรองระบบงานและหน่วยกำหนดมาตรฐาน ควรอิสระจากการแทรกแซงทางการเมืองสามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาด และเป็นตัวแทนของประเทศของตนในองค์กรระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม ในการกำหนดโครงสร้างหน่วยงานตามคำแนะนำของ World Bank ทำได้ยากและมีต้นทุนที่สูง องค์กรพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Industrial Development Organization: UNIDO) จึงมีคำแนะนำให้สถาบันบางแห่งสามารถรวมกันได้ โดย Function ที่ไม่ควรดำเนินการโดยหน่วยงานเดียวกัน ได้แก่ ๑) Science Metrology และ Accreditation Function ๒) Science Metrology และ Conformity Assessment Service และ ๓) Accreditation Function และ Conformity Assessment Service

๑.๓ วิเคราะห์การทับซ้อนของความสัมพันธ์ตามคำแนะนำของ UNIDO มีดังนี้

กรณี ของกรมวิทยาศาสตร์บริการ (วศ.) นั้น มีการดำเนินการทั้งในบทบาท Conformity Assessment Service และ Accreditation Function แต่มีการแยกส่วนราชการที่รับผิดชอบในแต่ละบทบาทออกจากกัน และเพื่อรักษาความเป็นกลาง กองบริหารและรับรองห้องปฏิบัติการ ซึ่งการทำหน้าที่ Accreditation Function จะไม่รับรองห้องปฏิบัติการของกรมวิทยาศาสตร์บริการเอง โดยห้องปฏิบัติการเหล่านี้จะไปดำเนินการขอรับรองระบบงานจากหน่วยงาน Accreditation อื่น เช่น สมอ.

กรณี ของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ (วพ.) นั้น มีการดำเนินการทั้งในบทบาท Conformity Assessment Service และ Accreditation Function เช่นเดียวกับ วศ. และหน่วย Conformity Assessment Service ภายใต้ วพ. ล้วนแต่ได้รับการรับรองระบบงานบางส่วนจาก วพ. ด้วยทั้งสิ้น จึงเป็นความสัมพันธ์ที่ทับซ้อนกันตามคำแนะนำของ UNIDO

๑.๔ สรุปปัญหาการบริหารจัดการระบบ NQI ของไทยที่ผ่านมา มีดังนี้

- ขาดหน่วยงานกำหนดนโยบายและทิศทางในการพัฒนาระบบ NQI ที่ชัดเจน เนื่องจากประเทศไทยมีคณะกรรมการนโยบายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับระบบ NQI ที่กระจายอยู่ในหลายภาคส่วน ทำให้ National Quality Policy (NQP) มีลักษณะแยกส่วน ไม่ไปในทิศทางเดียวกัน

- ขาดการบูรณาการในการลงทุนพัฒนาระบบ NQI ที่สอดคล้องกัน จากการไม่มี NQP ทำให้การลงทุนพัฒนาระบบ NQI ขาดการบูรณาการ ทำให้ระบบ NQI พัฒนาไม่สอดคล้องกับการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่และนวัตกรรมของประเทศ รวมถึงไม่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาด

- ความทับซ้อนของบทบาทและหน้าที่ของหน่วยงานในระบบ NQI หน่วยงานด้าน NQI บางแห่ง มีภารกิจที่เกี่ยวข้องกับระบบ NQI ในหลายด้านภายใต้หน่วยงานเดียวกัน แต่ภารกิจดังกล่าวมีลักษณะไม่สอดคล้องกับหลักการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจ

๒. ข้อเสนอแนะทางยกระดับการบริหารจัดการระบบ NQI ในประเทศไทย

๒.๑ เสนอให้มีการ “คณะกรรมการนโยบายโครงสร้างพื้นฐานทางคุณภาพของประเทศ” โดยมีหน้าที่และอำนาจในการจัดทำ NQP เพื่อกำหนดนโยบายและทิศทางพัฒนา NQI ของประเทศ และกำหนดหลักเกณฑ์การสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานด้าน NQI ให้เกิดการบูรณาการกันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดตั้งนั้น สามารถดำเนินการได้ ๓ แนวทางคือ ๑) ยกระดับคณะกรรมการมาตรฐานแห่งชาติ ๒) การจัดตั้งคณะกรรมการฯ ภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี และ ๓) การจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายฯ ภายใต้ พ.ร.บ. ใหม่ โดยคณะกรรมการดังกล่าวควรมีองค์ประกอบที่เป็นปลัดกระทรวงและหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในระบบ NQI และมีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคเอกชน

๒.๒ ข้อเสนอแนะทางการปรับบทบาทหน้าที่ของ วพ. และ วศ. นั้น ควรแยกภารกิจด้านการตรวจสอบและรับรองออกจาก วศ. และ วพ. ซึ่งเป็นหน่วยงาน Accreditation เพื่อความเป็นอิสระ โดยให้แยกส่วนงานด้าน Conformity Assessment ออกจากงานด้าน Accreditation ซึ่งอาจพิจารณาจัดตั้งเป็นองค์กรเฉพาะด้านการตรวจสอบและรับรองที่มีฐานะเป็นองค์การมหาชนเพื่อสามารถดำเนินงานได้อย่างรวดเร็วคล่องตัวกว่าส่วนราชการอื่นๆ

๓. (ร่าง) แผนยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนระบบ NQI ของประเทศไทย มีรายละเอียด ดังนี้

๓.๑ วิสัยทัศน์: “พัฒนาระบบ NQI เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน”

๓.๒ พันธกิจ

๑) จัดทำนโยบายเพื่อพัฒนาระบบ NQI ให้เกิดการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี นวัตกรรม เศรษฐกิจและสังคม

๒) สนับสนุนและพัฒนาขีดความสามารถของหน่วยงานให้มีความน่าเชื่อถือ และมีคุณภาพ ตลอดจนเป็นที่ยอมรับในระดับสากล

๓) ลดความซ้ำซ้อนของอำนาจหน้าที่และภารกิจของหน่วยงาน เพื่อให้การดำเนินงานมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๔) พัฒนابรรยากาศทางวิชาการและองค์ความรู้ที่ยั่งยืน อันจะส่งผลต่อการเพิ่มขีดความสามารถของระบบ NQI ให้เทียบเท่ากับระดับสากล

๕) ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนผ่านการเพิ่มบทบาทการคุ้มครองผู้บริโภค ในด้านคุณภาพของสินค้าและบริการที่คำนึงถึงสุขภาพ ความปลอดภัย และสิ่งแวดล้อม

๓.๓ (ร่าง) แผนยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนระบบ NQI ของประเทศไทย ประกอบด้วย ๓ ยุทธศาสตร์ ได้แก่

๑) พัฒนามาตรฐานและบริการด้าน NQI ให้พร้อมเพื่อรองรับอุตสาหกรรม ยุทธศาสตร์และการสร้างนวัตกรรมใหม่

๒) พัฒนาระบบการกำกับดูแลตลาด เพื่อยกระดับสุขภาวะและคุ้มครอง
ความปลอดภัยของประชาชน

๓) ยกระดับการดำเนินงานในระบบโครงสร้างพื้นฐานทางคุณภาพ
ของประเทศ เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งให้แก่รากฐานอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจภายในประเทศอย่างยั่งยืน

นายปฐม สวรรค์ปัญญาเลิศ อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์บริการ นำเสนอแผนการปฏิรูป
กรมวิทยาศาสตร์บริการ สรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

๑. การกิจในปัจจุบันของกรมวิทยาศาสตร์บริการและความเกี่ยวข้องกับ NQI
ประกอบด้วย

๑.๑ หน้าที่และอำนาจตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๖๔

๑) พัฒนาคูณภาพห้องปฏิบัติการ โดยการส่งเสริมสนับสนุนและดำเนินการ
รับรองระบบงานห้องปฏิบัติการตามมาตรฐานสากล เพื่อเพิ่มขีดความสามารถห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์
ให้เป็นยอมรับของนานาประเทศและทำให้ผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ

๒) พัฒนาศักยภาพบุคลากรห้องปฏิบัติการ โดยการบริหารจัดการศึกษา
และฝึกอบรมทางวิชาการและเทคนิคปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะให้แก่บุคลากร
ห้องปฏิบัติการของภาครัฐและภาคเอกชน ให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ

๓) พัฒนาหอสมุดและศูนย์สารสนเทศวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
โดยการจัดทำ จัดระบบ และจัดบริการสารสนเทศทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และดำเนินการใช้เทคโนโลยี
สารสนเทศเพื่อเป็นแหล่งกลางของข้อมูลทางวิชาการและข้อมูลสารสนเทศวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
ของประเทศ

๔) วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีชุมชน โดยการศึกษา วิจัย และพัฒนา
ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในสาขาที่สำคัญและตามความจำเป็น รวมทั้งการถ่ายทอดไปสู่การใช้ประโยชน์
เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

๕) เป็นสถานปฏิบัติการกลางทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศ
โดยให้บริการวิเคราะห์ทดสอบวัตถุต้นฉบับและผลิตภัณฑ์ทางด้านเคมี เคมีเชิงฟิสิกส์ ฟิสิกส์เชิงกล วิศวกรรม
และวิทยาศาสตร์ชีวภาพ และวิเคราะห์ทดสอบมลพิษในสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสอบเทียบความถูกต้อง
ของเครื่องมือและอุปกรณ์วัด แก่หน่วยงานและประชาชน

๑.๒ กิจกรรมด้าน NQI ที่ดำเนินการในปัจจุบัน ประกอบด้วย

๑) การรับรองระบบงาน เป็น ๑ ใน ๔ หน่วยรับรองระบบงานของประเทศ
ที่ได้รับการยอมรับร่วม (MRA) จาก ILAC

๒) การมาตรวิทยา เป็นหนึ่งใน Secondary Calibration Laboratory
ของประเทศไทย

๓) การมาตรฐาน เป็นหน่วยงานพัฒนามาตรฐาน (SDO) ระดับสูง
และพัฒนา Technical Spec (Recommended Spec)

๔) การตรวจสอบและรับรอง ประกอบด้วย

- ดำเนินการตรวจสอบและรับรอง ได้แก่ Testing Lab, Calibration Lab, Proficiency Testing Provider, Product Certification, Person Certification และ Reference Material Producer

- สนับสนุนหน่วยตรวจสอบและรับรอง ได้แก่ การพัฒนาบุคลากร การเป็นที่ปรึกษาพัฒนาระบบคุณภาพ การเป็นหอสมุดและศูนย์สารสนเทศ เพื่อหน่วยตรวจสอบและรับรอง

๕) การตรวจสอบตลาด เป็นหน่วยงานกลางอ้างอิง สนับสนุนข้อมูล และวิชาการให้กับสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) และ หน่วยงานกำกับดูแลอื่นๆ

๒. ภารกิจที่จำเป็นและยังดำเนินการไม่เต็มที่ เนื่องจากเหตุผล ดังนี้

๒.๑ พัฒนาระบบนิเวศของหน่วยตรวจสอบ และรับรองของประเทศ ประกอบด้วย

- การพัฒนากำลังคนด้าน NQI อย่างเป็นระบบที่ตอบโจทย์ความต้องการ โดยเชื่อมโยงกับการอุดมศึกษา และการศึกษาตลอดชีวิต
- ส่งเสริมการลงทุนธุรกิจการตรวจสอบและรับรอง
- ดำเนินงานในลักษณะที่ปรึกษาเพื่อการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานหน่วยตรวจสอบและรับรอง
- จัดทำฐานข้อมูลหน่วยตรวจสอบและรับรองของประเทศ เชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลด้านการบริการ

๒.๒ เพิ่มขีดความสามารถในฐานะสถานปฏิบัติการกลางของประเทศ

- พัฒนามาตรฐานและวิธีการทดสอบ ให้กับกลุ่มอุตสาหกรรมใหม่ และผลิตภัณฑ์นวัตกรรม
- พัฒนาการเป็นหน่วยตรวจ (Inspection Body) ในผลิตภัณฑ์ที่มีความเชี่ยวชาญ
- ยกระดับขีดความสามารถให้เป็นห้องปฏิบัติการอ้างอิงของประเทศ ในสาขาที่ดำเนินการอยู่

๓. ข้อเสนอการปรับภารกิจและโครงสร้างของกรมวิทยาศาสตร์บริการ (ระยะเวลาดำเนินการ ๑ – ๓ ปี โดยอาจจะต้องออกกฎหมายบางอย่างเพื่อรองรับการปรับภารกิจนี้)

๓.๑ ภารกิจที่คงไว้เป็นส่วนราชการ ประกอบด้วย

- การรับรองระบบงาน (Accreditation)
- การพัฒนาระบบนิเวศเพื่อส่งเสริมหน่วยตรวจสอบและรับรอง (ด้านเงินทุน ด้านการให้คำปรึกษา ด้านข้อมูลและสารสนเทศ ด้านพัฒนาบุคลากร)
- การประสานงานระบบโครงสร้างพื้นฐานทางคุณภาพของประเทศ

๓.๒ ภารกิจที่ปรับเป็นรูปแบบ SDU, PO หรือ PA ประกอบด้วย

- บริการตรวจสอบและรับรอง (Testing Lab, CB, IB)
- บริการสอบเทียบเครื่องมือ
- บริการทดสอบความชำนาญห้องปฏิบัติการและการผลิตวัสดุอ้างอิง

๓.๓ พัฒนากลไกอื่นๆ เพิ่มเติม เพื่อส่งเสริมหน่วยตรวจสอบและรับรอง จัดตั้งสถาบันส่งเสริมห้องปฏิบัติการ ภายใต้มูลนิธิส่งเสริมวิทยาศาสตร์บริการ

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของที่ประชุม

- การขับเคลื่อนเรื่องการปฏิรูประบบ NQI ควรคำนึงถึงวิธีการที่จะนำไปสู่การแก้ไขระบบ NQI ของประเทศ ซึ่งมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก และกฎหมายหลายฉบับ โดยเฉพาะ พ.ร.บ. การมาตรฐานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งจำเป็นต้องมีการศึกษาทั้งระบบ และหากมีความจำเป็น ก็จะต้องศึกษาระบบเดิม รวมถึงการแก้ไขกฎหมายต่าง ๆ ในปัจจุบัน ดังนั้น จึงต้องพิจารณาภารกิจและบทบาทหน้าที่ปัจจุบัน (As-is) ของหน่วยงานต่าง ๆ และจัดทำเป็นภาพอนาคต (To-be) รวมถึงพิจารณาภารกิจที่ซ้ำซ้อนระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ด้วย

- แนวทางการดำเนินการให้มีคณะกรรมการนโยบายโครงสร้างพื้นฐานทางคุณภาพของประเทศนั้น ควรพิจารณาจากคณะกรรมการเดิมที่มีอยู่ เช่น คณะกรรมการการมาตรฐานแห่งชาติ และในส่วนขององค์ประกอบ ไม่ควรเสนอให้นายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ เนื่องจากเป็นงานทางเทคนิค จึงควรเป็นผู้ทรงคุณวุฒิหรือบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญด้าน NQI แต่ให้มีอำนาจในการเสนอคณะรัฐมนตรีในเรื่องต่าง ๆ ได้

- ในการปฏิรูประดับหน่วยงาน เมื่อมีการศึกษาอย่างละเอียดแล้ว อาจจำเป็นต้องมีการปฏิรูปในหลาย ๆ หน่วยงาน ไม่ใช่เฉพาะ วศ. แต่หากพิจารณาในเฉพาะส่วนของ วศ. และถ้าต้องแยกภารกิจ CAB ออกมาเป็นอีกหนึ่งหน่วยงาน เหลือเพียงภารกิจ AB อยู่ใน วศ. เดิมนั้น ภารกิจที่เหลืออยู่อาจจะไม่เพียงพอต่อการมีสถานะเป็นกรม และยังคงเป็นส่วนราชการหรือไม่นั้น ต้องมีการพิจารณาในรายละเอียดอีกที ซึ่งปัจจุบันหน่วยงานที่มีหน้าที่รับรองก็มีหลากหลายหน่วยงาน ที่เป็นองค์การมหาชนทั้งในแบบภายใต้ พ.ร.บ. องค์การมหาชน และแบบมี พ.ร.บ. เฉพาะอีกทั้ง ตามคำแนะนำของ UNIDO ที่ระบุว่า ไม่ควรให้หน่วย AB และหน่วย CAB อยู่ในหน่วยงานเดียวกันนั้น ไม่ได้ชี้ชัดถึงความรุนแรงผลกระทบ หรือระบุว่า เป็นปัญหาที่จำเป็นต้องเร่งแก้ไขทันที ดังเช่นในกรณีขององค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ (ICAO) หรือ IUU Fishing ดังนั้น อาจชะลอการพิจารณาประเด็นการแยกหน่วย AB และหน่วย CAB นี้ออกไปภายหลังการแก้ปัญหา NQI ในภาพใหญ่ของประเทศ

- แนวทางการดำเนินการต่อไป ควรมีการจัดทำ NQI Transitional plan ในภาพใหญ่ของประเทศ เพื่อระบุสิ่งที่จะต้องดำเนินการในระยะ Quick Win ระยะกลาง และระยะยาว เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา เนื่องจากการขับเคลื่อนในประเด็นดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน

- ในเรื่องของกรณี Single Agency นั้น เมื่อพิจารณาจากระบบของนานาประเทศนั้น ไม่มีหน่วยงานใดที่มีลักษณะเป็น Single Agency อย่างชัดเจนในระบบ NQI ของนานาประเทศ

- ควรพิจารณาการเพิ่มเติมขอบเขตของโครงการศึกษานโยบาย โครงสร้างองค์กร และการบริหารจัดการเพื่อยกระดับโครงสร้างพื้นฐานเชิงคุณภาพ (NQI) ของประเทศไทย (๑) ด้านคุณภาพ ควรเพิ่มเติมการวิเคราะห์ในช่วงต้นน้ำ อาทิ การวิจัยและพัฒนา ให้ครอบคลุมตลอดห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) (๒) ควรเพิ่มเติมการศึกษาแนวการปฏิบัติ (Practice) ต่าง ๆ อาทิ Good Agriculture Practices (GAP) Good Manufacturing Practice (GMP) Good laboratory practice (GLP) และ (๓) ควรเพิ่มเติมการวิเคราะห์หน่วยตรวจสอบและรับรอง (Conformity Assessment Body: CAB) ในภาคเอกชนด้วย เนื่องจากเป็นภาคส่วนที่มีความสำคัญหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ

- ควรจัดทำภาพรวมของระบบ NQI โดยอาจกำหนดโจทย์จากประเด็นเร่งด่วน/สำคัญของประเทศ เพื่อให้เกิดการทำงานทั้งในระดับประเทศ ระดับหน่วยงานและการทำงาน

ข้ามกระทรวง ทั้งนี้ การเลือกวิเคราะห์เป็นรายกลุ่ม (Sector) ควรคำนึงถึงประเด็น (๑) ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (๒) ความปลอดภัยทางสิ่งแวดล้อม (๓) ความน่าเชื่อถือของผลิตภัณฑ์ไทย ทั้งตลาดในและต่างประเทศ (๔) การเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขัน และ (๕) ระบบที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรมของประเทศ

- ควรใช้ผลการศึกษาดังกล่าวเป็น Guiding Principle ประกอบกับแนวคิดความสัมพันธ์ขององค์กรในระบบ NQI ที่มีประสิทธิภาพของต่างประเทศ เช่น UNIDO โดยเพิ่มเติมการวิเคราะห์โครงสร้าง กระบวนการต่อยอดนวัตกรรม และ Pain point ซึ่งอาจวิเคราะห์ในกลุ่ม (Sector) ต่างๆ อาทิ (๑) เกษตรอาหารและอาหารแปรรูป (๒) ผลิตภัณฑ์ชีวภาพ/หมุนเวียนและพลังงานทดแทน (๓) ยา สมุนไพร และอุปกรณ์ทางการแพทย์ (๔) อุตสาหกรรมและบริการการท่องเที่ยว และ (๕) ระบบขนส่งแห่งอนาคต เป็นต้น

- การนำเสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (รมว.อว.) และคณะรัฐมนตรี (ครม.) ในเบื้องต้น ควรจัดทำเป็นข้อเสนอเชิงหลักการของภาพรวมระบบ NQI และการปฏิรูปเชิงโครงสร้าง โดยให้ ก.พ.ร. และ สอวช. ซึ่งเป็นฝ่ายเลขานุการ ฯ ประสานความร่วมมือจาก ๕ กระทรวง ได้แก่ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์(กษ.) กระทรวงสาธารณสุข (สธ.) กระทรวงพาณิชย์ (พณ.) กระทรวงอุตสาหกรรม (อก.) และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ทั้งนี้ หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความเห็นสอดคล้องกันและสามารถระบุผู้รับผิดชอบได้ สามารถจัดทำข้อเสนอสำหรับการปฏิบัติต่อไป

มติที่ประชุม

มอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการ ฯ ประสานให้มีการจัดทำข้อเสนอภาพรวมของระบบ NQI ตามข้อคิดเห็นของที่ประชุม เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ในการประชุม ฯ ครั้งต่อไป ก่อนนำเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา

ระเบียบวาระที่ ๔

เรื่องอื่นๆ

ฝ่ายเลขานุการ ฯ ขอแจ้งวันและเวลาในการประชุมฯ ครั้งถัดไปให้ทราบอีกครั้ง

มติที่ประชุม

รับทราบ

ปิดประชุมเวลา

๑๓.๐๐ น.

นางสาวสุภาวดี สอดสี

นายภาสพงศ์ อารีรักษ์

ผู้บันทึกรายงานการประชุม

นางสาวสลิลวรรณ กลับประสิทธิ์

นางสาวสิริพร พิทยโสภณ

ผู้ตรวจรายงานการประชุม